

[illegible]

و خەیا-اوییه و ناوەند-کی لە بارە ب- و-ناکردنی ژیا ن نووسینەو،
 ب-یه ب- بهاری خەیا-هەکانیان دەچنە ناو جەنگ-کی در-ژخایەن و
 مەلەلانی ئازایانە لە بەرگریکردن لە مانەوێ خەیا-هەکانیان دەکەن.
 هەمیشە لە ن-وان واقع و خەیا- زەمینەیهك هەیه پ-یدەگوتر-
 (شێعری جوان، نە-نی - شێعر خ-ی نە-نییه)، ب- ئەوێ دەستی بگاتە
 داھ-نان و توانا-شینی، دە-ب-ت خەیا- بکات و لە ناو فەزای خەیا-دا
 کەرسەکانی داھ-نان بد-ز-تەو، چونکە هەر خەیا-هە با-ی داھ-نانی
 ب- دروستدەکات تا بەرز و قوو- ب- و چاو لە قوو-ایی ئاسماندا
 پەلکەز-ینە ی-هنگاو-هنگی خەیا-ی ب-ک- و بە چەمک-ك خەون و
 خەونبینەو مژار و میت-دی ژیا نیان ل- ب-سک-ن-ت و ک-ک-گی سرووش و
 داھ-نان بە ت-ی خەیا- بچ-ن-ت.

هەر دەق-ك فەزا و -هنگ و ب-ن و ئ-ست-تیکای خەیا-هەکانی جیاوازه
 لەگە- دەق-کی دیکەدا و ل-کدانەوێ جیاوازی ه-دەگر-ت. کات-ك
 بتهو-ت بە دەق-کی دیکە بەراوردی بکەیت، چونکە دەقەکان خەیا-ن،
 خەیا-یش لە سەرچاوەو بە جیاواز تیشکی داھ-نانی ل-و
 دەبریسک-تەو و دەن-رد-تەو ب- ناوکی دەق و -ووا-تەکە ی پ-
 بارگای دەکر-ت، ب-یه (ب-رخ-س) دەیگوت: ئەگەر دەق وەها
 خو-ندرایەو، کە گفتوگ-ی ئەق- دەکات ئەو بزانە ئەو دەقە
 (پەخشان)ە، ئەگەر وەهاش خو-ندرایەو کە دیال-گی خەیا-
 دروستدەکات، ئەو دەقە (شێعر)ە و پ-ه لە بزاون و مانا و داھ-نانه
 ئ-ست-تیکییەکان³.

سروش و ئ-ست-تیکای خەیا- لە دەقدا:

سروشێ خەیا- دوو ج-رە، یەکەمیان: خەیا-کی (داھ-نەرانیە) لە
 نە-نی ماددە هەستکراو و ناهەستکراوەکانەو سەرچاوەی گرتووە.
 دووەمیان: خەیا-کی (نووسراوەیە). دیمەنەکان لە یەکتری
 نزیکدەکاتەو، پاشان و-نەیان دەگر-ت و دواتر لە ئ-پەراسی-ن-کی
 تەواو مەعریفی دەیانخاتە چوارچ-وێ هزر و خەیا-گەرای، دوا ی
 شاعیر ک-ی و-نەکان لە ناو چوارچ-وێ دەکەدا بە -ووا-ت و ج-ری جیاواز
 زگاریان دەکات و بە ش-وێ و-نە شێعری دەیان-ن-تە دەرەو.
 لە کردە شێعر نووسیندا هەر دوو چەشنی خەیا-هەکان زیانی نییه،
 خەیا- لە کر-ك و ناوکیدا گە-ان و گەشت-کی شاراوێ باری ناهەستی
 و ناھ-شیارییە لە سات و کاتی نادیاردا، ئامادەدە-ب-ت و کەشوھوای
 زەین خ-شدەکات و زەمینە ب- ج-شدانی بیر و ئیحا دەگونج-ن-ت، خەیا-
 کەشفی شتە پەنھانەکانی پشت ت-فکرین و -ووبەرە فراوانەکانی بابەتە
 ناهەستیارەکانی ناو گفتوگ- و مەلەلانی ئەق- و ل-ژیکە.

له ده قی: (سهد و یه کشه وه) ی سه باح ه نجه ردا، هر دوو ج ره
خه یا ه کان هه ن، وه له خه یا ی دا ه نه رانه ی وو پ و و کی زیاتری
داگیر کردوو و ده سه ا تی خه ونبینیه که ی زا ه به سه ر خه یا ه نووسراوه
ناماده ییه کاند ا.

(شار باخچه ی ئاژه ی د نده یه
ب ئاگایه له ئازار و برین زیاده کات
د مه سه ر سینه ی شک مه ند و پ ها وارت
ئی گومه زی ه و ئی تاج و ه نگی د
قومریه ک له ناو چوارینه کانی بابا تاهیر
ت ر دانی ئه فسانه ی خوارد
به ناوچه وانی خانوو که مان نیشته وه
سه ربا ی نان و ئاوه
له سه ر با دا ژیان
ئه قه ی به ختی خه و اووی حاجی قادری ک یی ده سوو ن
ئر چاوی گای ناو س ر ک ده ب ته
لیستی ناو کت بی کت بخانه ی گشتی یان نا
چا و ناوده ن ین ده شتی قوربانی
که هه میشه ل و و ئه له تاسه ی سه وزبوون و ده نگی خ شی مام ز راب) ل:
31

و نه ی:

(شار باخچه ی ئاژه ی د نده یه
ب ئاگایه له ئازار و برین زیاده کات) ل: 31

و نه ی:

(قومریه ک له ناو چوارینه کانی بابا تاهیر
ت ر دانی ئه فسانه ی خوارد
به ناوچه وانی خانوو که مان نیشته وه) ل: 31

له هر دوو و نه ی سه ره وه دا نموونه ی خه یا ی نووسراون، شاعیر ز ر
ناچ ته قوو ایی خه یا ه کانی و و نه ناهه ستیه کانی په رته وازه ی
ناکات، به ساده یی خه یا ده نووس ته وه، ته نیا (شار) ده گوازر ته وه
ناو بوار و کایه ی خه یا و ک، که بووه ته (باخچه ی ئاژه ی د نده) و
(قومری) یش له ناو چوارینه کانی بابا تاهیر دانی خواردوو، پاشان
به ناوچه وانی ما ه که یان نیشتوو ته وه و بووه ته ه ی نووسینی شیعره
به ناو بانگه که ی حاجی قادر (به ختی خه و اوو)، که ه ما یه کی گه شی

شيعری تاراوگه و نه ته وه ييمانه.

وښه:

(ئهر) چاوی گای ناو سړک ده بته

ليستی ناو کتبی کتبخانه ی گشتی یان نا

چا و ناوده نښین دهشتی قوربانۍ

که هميشه لږ وږ ژه له تاسه ی سهو زبوون و دهنگی خشی مام ز راب) ل:

31

لږه (چاوی گا) چه ندان وښه ج راوچړی ته جړیدی پکې ښاوه،
خه یا هکانی ئا ز و فره مانان، میتدی ئه فسانه و هونه ری شوه کاری
و مژووی پکې وه گرځداوه، بابه تی هوه ونکردنی چه ند مزارک
ناشکراده کات، (چاوی گا) هنگی هسه گرځیداوه به مژو هسه مام
ز راب، له چاوی گاوه خه یا ی فیه ته سهر ئا زانی مندا یی، که له
قوتابخانه له کتبی ئه لفوبی کوردی ئیبراهیم ئه مین با دار مژو
مام ز رابی خو ښووه. هر لم خه یا هسه چووه ته لای هونه ری شوه کاری
وښه ته جړیدی هکانی: (سلفاد ر دالی) که له چاوی گاوه دیمه نی فره
مانای و هاو دژه مانای خو ښووه. هنگېت شيعره به ناو بانگه کی
شاعیری عره ب: (علي بن الجهم) ی هاتې ته وه یاد به ناوی: (عیون
المها)، ئه م شيعره پیه تی له ئه فسوون و نه نی جوانی و فانتازیای
خه یا کی به پیت و جیهان بینی ئا ز، ته نیا له چوار د ره کانی
ک تایی ئه م شيعره، که نموونه ی خه یا کی دا ه نه رانه یه، (دهق)
وا یه ب شرفه و لکدانه وهی دیکه ش، که له وانه یه له ئا یینده
ئما ژهی که شفه کانی بدات.

(ب) پکې هاتنی وښه شيعری The Poetic Image هر دوو هگزی زمان
و خه یا کارلک کی کیمه گه رانه له نوانیا ندا ده سازت، له ووبه ری
ئاو ته بوونیا ندا هزر (فیکر) ئاماده کاری پکې شوه خته ی کردووه، ب
هزر هیچ وښه یه له خه یا دا دروست نابت، ب وښه شيعر کام
نابت، (زمان) یش ه کاری به رجه سته کردنی وښه کان له ئه ست ده گرت،
ئهمه ش ئه و تی ریه که: (ئهرست) له باره ی پکې هاته ی وښه شيعری
خستویه تیه بهر دیده:

وښه شيعری هزر + زمان + خه یا

وښه شيعری هکان جهسته و ځح و جهوه ری دهقن، هیچ کام له دهق
هوا یی و ته ندروستی ب ناگه ښه وه، مه گه ر له بنیادیدا چه ند
وښه کی شيعری جگای خشی نه کرد بته وه) 4. ئهرکی خه یا له کاره

داھ-ئىراوھەکاندا ئەرک-كى ناوھەندگىرە، بە-ب گەرمکردنى خەيا- و
ج-شدانى، ھەستە ديار و ناديارەکان ناچنە ژ-ربا-ى دروستکردنى پىت
و ھ-، كە ئەمانىش شاعىرى بە ئەزموون و فېكر-ش زوو ھەستەکانى
دەبنە ھاوکار و پا-پىشت ب- اوکردنى خەيا-ەکانى.
مەزراندنى (تەوزىفکردنى) كىلتوورى كوردى لە دەقە نو-خوازەکانى
شىعرى كوردى، ھەندى جىاجىاي ۋەرگرتووە، لە شىعرى: (ك-شك) بەو
خەون و دىدە خەيا-اوييانەيەو ھەو ھەو تە ناو ك-شك و چەند پاژ-ك لە
شىعرەكەى لە گەفتوگ-ى ناو ك-شكەو ھەو گواستووە تەو ھەو:

(پىا-ك بە ناوى نالى چووە ك-شكى مىرنىشىنى با بان

كەس لەو- نە بوو

كەس لەو- نە ما بوو

لە پ-ناوى خەون بىننى-ك ما يەو ھەو

سەرى لە ناو پەنجەرەيەك دانا و خەوت

بە يانى ۋەك ھەموو بە يان يىيە-وو لە خ-رەكان

زوو لە خەو ھەستا

لەسەر گردى بەرانبەر ك-شك

درەختى ھەفت بەرى-واند

بە سالمى گوت بە ھەبىيە ب- بىمبۆر- ز-رەي ژيانم

لە-وواندنى ئەو درەختە بەختکرد و ئاوى ھەفت ج-گەم ھ-نايەو ھەو سەرى

بەچى دەچ- و دە-ب-تە چى

كە يادداشتى بىزىبوونى دوازە سوارەى مەريوان

لە تو-ك-ى ميوەکانى نە نووس-تەو ھەو

دە نا در-يە وشكى كەن درەخت نىيە) ل: 69

ھە-چىنىنى ھەزرى كىلتوورى (بەشە زىندووەكەى) لە ئەدەبىياتى كوردىمان
بە گشتى و لە شىعرى كوردىمان بە تايبەتى، داھ-نەنى ئەم-ى نووسەر
و شاعىران نىيە، دەم-كە ئەو كردار و خوليايە ھەبوو، ھەر شاعىر-ك
بە ج-ر- وزەى خ-ى ب- ب-ستکردن و ھەسەنگەرايى خستووە تە ناو
پ-ژەكەيەو ھەو قسەيەكى ل-كردووە.

ئەو دەقە، (ك-شك) بە دىد و خەيا-كى تەواو جىاواز دا-ئ-ئراوھە،
ل-رە شاعىر زمان و ف-م و مەبەستە كىلتوورىيەكەى بە چاود-رىيەكى
ز-رەو ھەو خستووە تە بەر خزمەتکردنى (مەبەست)، كە ئامانجى شاعىر
ت-يدا جىاكارى بىننى لە كىلتوورە ك-ن و تازەكانى مىللەتەكەمان.
لەم دەقەدا تەجاوزى كارە دىك-م-نتارى و ئەرشىفییەكان كراوھە، بە
زمانى نو- و جىھانبىنى فراوان و ف-مى پتەو چوونە تە خزمەت
كاراکردنى كىلتوور و نىشانكارەكان تەواو دوورن لەو مانا بەخشىيەى

نیشا نکراره کان به تهمان لایان نریکببنه وه.

مه زانندی کلتوور ته نیا شک دارکردنی کلتووره که نییه، به کو دنیا یه مانا به خشی له دیدگه مان ده خریش، واده کات به چاوی فهلسه فیه وه سهیری که سایه تییه کلتوورییه کانمان بکهین و وانه و واتای نوایان لوه فربیین. نالی و حبیبه لره ته نیا دوو که سایه تی نین، یه کیان شاعیر و ئهوی تریش دخوازه کهی، هه نده فهلسه فیه کانی په یوه ندی نوانیان گرینگه، که دنیا بینی و ژیا نندستی و مر قایه تییه.

چوست و چالا کردنی کایه ی ئه نند شه و جوو لاندنی به هه موو لایه کدا ئه رک کی دیکه ی خه یا ه، ب ئه وه ی جوو ه و ه ز کی دینامیکی به هه ست و نه ست و زهینه دامرکاوه نیشتووه کانی ناو خولگی ئه نند شه ببه خشین، ده ب ت خه یا چالا خ ی بنو ن ت و هه موو ج ره ههسته کان بکهونه خیان، چونکه خه یا دیدگه و بیره وه ری تیژتر ده کات. له گای ههستی بینین و گو گرتن و ئاخافتنه وه ناوه نند ک له خون و خه یا ه وای به دهروون شنی خود ده دات بچ ته ناو گهشتی چینه وه ی خه یا.

(پاسترناک) پیوایه له بنچینه دا شاعیران لایان توانای قسه کردنیان که مه، له گای گو چکه و چاوه کانیا و نه ی خه یا ه کانیا به رجهسته ده کهن و له گه سروشتدا دووانه یه کی نا ه شیاری و نامیتا فیزیکی هاوبهش فهراهه م ده کهن، که کاری ئه وه ب ت وه مات و دینه م یه هه میشه ه ز و وزه بداته سهرووی خ ی، که هه ست و نا ههسته ئاماده کراو کانی خوده ج ش نه ره که یه: 5

(و ت ت له شه کدا که نامه ی

جه نگاوه ره کانی ده بووه م ئرووی ناوانان له ئاگر ک نه وه ک بکوژ ته وه

ق زاخه یه کی نه ترووکاوی برده وه سوو ی ژیا نی جه لالی میرزا که ریم

له و به یانییه ته و او بوو که برایه کان

کفنیان ب درهخته مه ست و به رداره کانی هه ول ر ده ب ی

کفن له و کاته دا دوو ه نگ بوو

کفن له و کاته دا گیرفانی هه بوو

ئیدی هه و له ژووره که یدا ج گ ک ی نه کرد) ل: 14

کات ت ه ش و نه ست ته و او ده هنج ل له ده وروبهریاندا، س ز کی ئه فسوناوی با ی ده ک ش ی به سهر سه رجه م کایه مر ییه کاندا فه رمانی بزاق و چوست کردنی ده دات. ناخ و خه یا ب ئاماده بووان و به ره مه نانی په چه کردار، شاعیر چالاکانه خه یا ه کانی به سهر چه ند پاژ ک له باب ته تی ئه م ده قه دابه شکردووه، هه ر له ک چکردنی جه لالی

میرزا کهریم له ههولـر و ئاشووبی شهـی ناوخـ و دروستبوونی کهشوهه‌وایه‌کی نا ئارام و بـه‌ووده‌یی و ژیان ـاوه‌ستان و کاره‌ساته جهرگبـه‌کان، هه‌موویان گه‌شتی خه‌یاـن به‌سه‌ر یه‌که‌یه‌که‌ی وـنه‌کانی ناو ئهم ده‌قه، که مـرکی شاعیرـکی خه‌یاـ ده‌وـمه‌ندن، له هه‌مان کاتدا کاردانه‌وه‌ن بـ ئه‌و ـووداوانه‌ی لایه‌کی هاوکـشه‌ی خه‌یاـ ده‌گره‌وه. چـن خه‌یاـ ئه‌و چرکه شیعریانه ده‌قـزـته‌وه، که شاعیر تـیاندا په‌یوه‌ندییه‌کی ـاسته‌وخـی به کارتـکردنی نـوانیان‌وه هه‌یه؟ فه‌زای خه‌یاـ فراوانه و چه‌ندان ته‌نی دره‌وشاوه له‌سه‌ر شـوه‌ی گه‌ردیله‌ی خه‌یاـه بچووک‌ه‌کان له‌و ناوه‌نده‌دا به‌ریه‌کده‌که‌ون، له ئه‌نجامی کـی ئـپه‌راسیـنه هاـمـنیه‌کانی نا‌هه‌ستی و نا‌هـشیاری ناو کایه‌ی ده‌ق. چه‌ند چرکه شیعرییه‌کی ئاماده (لحظة شعرية) ده‌ست شاعیر ده‌که‌ون و خـرا هه‌سته‌کان بـ زگارکردنیان له‌و ناوه‌نده خـراوه‌دا ده‌یانخه‌مـنن، که جیوه ئاسا هـنده تیژ و سـرک و خزن زوو له‌ناو زه‌یندا که‌مـ ده‌کرـن و ده‌بنه ئه‌و وـنه شیعریانه‌ی که له منداـدانی خه‌یاـه‌وه پیتـندراون و به شـوه‌ی کـرپه (وـنه‌ی شیعر) چاو بـ ژیان ده‌ترووکـنن.

(تـبـفیلیا (Topophilia) کیـخولگه‌یی و کـشکار ده‌بینـت له فراوانکردنی ـووپـوی خه‌یاـی ناو ده‌قه خه‌ونبینه‌کان)6.

(به‌و نیازه په‌نجه‌ره‌که‌م کرده‌وه
 با بـته ماـه‌که‌مه‌وه که‌مانچه بژه‌نـت
 دره‌خت گـرانیبـژ و خاووخـزانیش کـرس
 که‌لوپه‌لیش گوـگر
 ئه‌سته‌مه له ماـکدا ده‌نگ ئاواز نه‌سکـنـت
 کا تژمـری ههـواسراو
 کات نه‌کاته ئاده‌میزادـکی درـزن و فریوده‌ره
 مـم له هه‌موو په‌نجه‌ره‌ی ژووره‌کانی ماـم داگیرساندووه و گـرانی ده‌ـم
 سـاو له ئاـای وـته‌که‌م سـبه‌ره‌کانی تـکهـ نه‌کرد
 به‌ختیار زـوهر گوـی سه‌ربه‌ستی له ده‌ستی نزیک خسته‌وه
 له کـانه‌کاندا بـاوی کرده‌وه
 دره‌نگ گه‌یشته ماـی خـی
 بـنی تـدا نه‌ما) ل: 107

(کا تژمـر) ناو‌نیشانی ئه‌و شیعره‌یه هه‌ر به مه‌به‌ست ئه‌م ناوه‌ی ههـبژاردووه، که هـمایه بـ کات (الزمن)، به هه‌ر سـ جـریه‌وه ـابردوو، ئـستا، ـانه‌بردوو، ئه‌م شیعره ناوهـکه‌کی دوو مژار

ده پښکښت.

یه کهم: کات و ئو ماوه یه که کاره کانی تڼدا ئه نجامده درت، یان ئه نجامدراوه، یان ئستا کاریگریه که یه درده که وښت.

دووه م: غریبی و گه انه وه بڼ ژانی ابردوو (الحنین الی الماضي). خه یا په یوه سته به کات و کردار و شوښن، زږترین چه شنی خه یا ښک، که شاعیران خولیا و هڅگری بڼ، ئو ووداوه خښ و ناخښانه یه له ابردوودا وویانداوه و کاریگری به سهر زهینی شاعیره که ماوه، له شوښن کدا به جښ ماوه و وه کارکی له ده ستچوو حه سره تی بڼ هه ده کښ شت.

شاعیر: (گوڼی سهر به سستی) ی به ختیار زږوهر ده کاته پرسی خولگه یی و له ووه پهل بڼ بیر هڼانه وه له ښکای خه یا گه راییه ک، به سهر ما ښکی هونه ردست و ده نگی گڼ رانی بڼ ژان و خودی شاعیر ښک، که خاوه ن شاعیره که یه هڼمای شاعری به رگری و به خودان و مانه وه ی نه ته وه یه که، ده هاو ښت و بنیادی ده قه که ی پڼ دروستده کات.

دیمه نه خه یا ښکانه پڼ که وه گرځدراون و سهر برده یه ک، له شار ښکی وه ک سلمانی و له زه مهنی به ختیار زږوهر و بارودځی سیاسی ئو سهر دمه ده گڼ ته وه، ئا هڼک بڼ به سهر چوونی بڼی خښی گوڼی سهر به سستی ده کښ شت، که خاوه نه که ی تڼر بڼی نه کرد، ئو گوڼه ی هڼمای ښی سهر به خځی و ئازادی نه ته وه ی کورده، بڼی به سهر هه موو کوچه و کڼ ښکانه کانی شار پرزا، به ڼام شاعیر نه ی توانی به دځی خځی بڼی بکات و به یادی ئو شاعیره ښ ژانی ئه مڼی باری سیاسی ده هڼ ته ناو گرته و دیمه نی ئه مڼ که مان و به تڼ که کڼ شیه ک مه به سته که ی ده داته خو ڼه رانی.

شاعیری (سهد و یه کشه وه) له زږینه ی ده قه کانی ناو ئه م کڼ شاعریه دا به هه ناسه ی غریبی و ئاخ هه کڼ شان بڼ ابردوو ده قه کانی ه ننگ ښ ژ به نښتالیژیا کردووه و تڼیدا له به رجه سته کردنیان ه گاژ بوون کی هه سستی و هڼ شیری ساغبووه ته وه.

چڼ خه یا پڼ ده گات و فشارده خاته سهر کرده ی چالا کردنی مڼ شک و دهر هاو یشته کانی له وانگه ی زهین و نه ست و حا ته تی نا هڼ شیرییدا، چ ښ ښک وهرده گرځت؟

له شاعری: (سوپاس) ئو وڼه شاعریانه ی له و ده قه دا هه ن پڼ مان ده ښ بوونی (ووداو) بڼ دروستبوونی (فشار) چه ند گرینگه، که خه یا له و کرداره دا چه شنی پهین و کیمیا یه بڼ به پیتکردنی زهوی و زږبوونی به رو بووم.

(باران له دهر گای زه مین ده دا

گیای ووخښ لڼی ده کاته وه

که‌رو شڪ ڪ دهچ ته نزيڪي
سم ٿي له سهر و پرچي ده سوو
سو پاس ب نان و نمه‌کي خودا
به د ڪ به ٿ ڳاوه ده وات
که د له د ڏاني له دوا نيه) ل: 16

ه نري پا نهري (ووداو)، فشار ده خاته سهر بير و ه ش و ٿ ڪيان
ده خات ب خ هه ڪوتانه ناو بواري گه وره ڪردني خه يا و له نه نجامي
ئو ته وژم و فشارانه، خه يا ده ته ق ته وه، چونکه له د خي ئاسايي و
چه قبه ستو وييدا خه يا ه ڪان بهر ه ش و نه ست و حا ته نه ه شياره ڪان
ناکه ون، ده ب ت به ريکه و تن ڪ و و بدات تا خه يا ٿيش گورجوگ ٿ ب ت به
بهر ڪار و فرماني خي بکه و ت.

تا (باران له ده رگاي زه ميني نه دا) هيچ ڪردار ڪي زهيني له سهر
دروستبووني و نه ي د نري دووهم (گياي و و خ ش ل ٿي ده ڪا ته وه)
دروستنه بوو، ووداو (باران) و (گياي و و خ ش) ئو فشاره ش ده ب ته
ه ڪاري ل ڪردنه وه ي باران، پاشان خه يا له د ره ڪاني دواييدا
فراوانتر و زنجيره يي پ ڪه وه ده به ستر نه وه، ب ه ڪاري جو و ندي
خه يا، ده ق له بنيادي ناوه وه ي خ يدا ئو سيستما تيکه درامايه
له ده سته دات، که ب ڳ ٿ ٿ انه وه (السرد) حا ته ت ڪي پ ويسته و يه ڪ ڪه
له ه ڪاره سهره ڪيه ڪاني مانا به خشي له ده قدا.

بنياد ناني ده ق، ڪرده يه که هه ميه به ڪراوه يي ڪ تايي د ت، هيچ
سته يه ڪ له ناو و نه ي شيعري به داناني (نيهاد) ب (گوزاره)، يان
به پ چه وانه وه، ماناي ته واوي نادات، ده ڪر ت ده ق به وه بچو و نين
پارچه يه که له ڪريستا، پارچه ي بچو و ڪي ديه ي ل ڪه ميوه ته وه، ئه مه
ب ناوه ندي ئو بير ڪه يه مان ده بات، که گوزارشته شيعريه ڪان
ته واو ببن، يه ده گي ده رب ٿينه په خشان يه ڪان ده ستر نه ڪن، واته: شيعر
له ده ق ئه ده بييدا به ته نيا گوزارشت ب نيه، په خشان هاو ڪاري
گوزارشت و ده رب ٿينه ڪاني ده ڪات، ب يه: (ت. س. ئيلي ت) ده يگوت:
(مه حا ه به پ ٿي و به ته واوي به زماني شيعر ئو ده قه بنووسم، که
ده مه و ت ته واوي بکه م) 7.

هر وه خت ڪ ده ق ه نري ڪرانه وه ي ب خرايه سهر پشت و سهر به ستي خي
له گوزارشته خه يا يه ڪان وه رگرت، شيعر وزه له خه يا پ ده گات،
خه يا ب ته واو ڪردني بنيادي چوارچ وه ي خسته ناوه وه ي ده ق په نا ب
(زمان) ده بات وه گوزارشت، جا به شيعر ب ت، يان په خشان، يان
په خشان شيعر، له حا ته دا باز نه ڪاني خه يا ش پ لده دهن و له گه
ميڪا نيزمي ڪار ل ڪردني هه سته ڪان، گوزارشتيش ئه قه به دواي خي
دروسته دات، تا بنيادي ده ق ده نووسر نه وه، چه ندان جار شاعيره که

ئهـقه گوزارشته کانی دهـگـهـت، ووبهـری دهـق دهـبهـته ئامـزگری چهـندان
وـهنهـی خهـیاـی تهـواونهـکراو.

(سوپاس و دروود بـ ئازارهـکانی ژیان
مرقـق دواـی مردن

پـویستی بهـ چوونهـ بهـهـشته

جـگـهـلهـ بباتهـ بن درهـختی ئومـد و نهـمری

میوهـ لهـ شکـمهـندی دواـی زهـردهـخهـنهـ زیاتر نییهـ

خودایهـ ئاگرـکم بـ دهـستنیشان بکهـ

چاوی ههـموو بینینهـکان بنووسـت

دـم دهـتوـنمهـوه و گوـایهـی دهـبم

مردووـهـکان بهـ چـهـوهـیهـك دهـگـهـنهـوهـ سهـر زهـوی) ل: 80

شاعیر خـی لهـ پراگماتیکیی دووردهـخاتهـوهـ، بهـدواـی بازنهـ یهـك بهـناو
ئهـوی دیکهـ چووـهـکان دهـکهـو، لهـهـر وـنهـیهـکی شیعر وـنهـیهـکی دیکهـ
دروستدهـکاتهـوهـ، تا دهـگاتهـ وـنهـیهـکی خهـیاـی گهـورهـتر، پـشـئهـوهـی
پشووبدات، سهـرلهـنوـ خهـیاـی دهـبیاتهـوهـ بـ شوـنـکی دیکهـ. لهـوـش
بازنهـ بهـناویهـکترچووکان دهـکاتهـوهـ، تا کـتایی دهـق دهـبهـتهـ خاوهـنی
چهـندان بازنهـ، بـئهـوهـی دهـق لهـووی بنیادناییهـوهـ تهـواوبـ، جا
لهـو پاژهـ شیعرییهـی کهـ تهـواونهـبووهـ، بزانهـ خهـیاـ چـن بـ شوـنـکی
دیکهـ و مهـبهـستی دیکهـی جیاوازی دهـبات:

(کاکهـی فهـلاح بهـ پشوویهـکی ئارامهـوهـ لهـ سهـنگهـردا هاتهـدهـر

نهـختـك اما و گـهـهـپانی بهـردهـمی کردهـ بهـردهـنوـژ

بهـ قووـایی وـنهـ هـش و سپیهـکانی خـیدا ها توچوو

قهـمهـکهـی بهـ ئهـسپایی لهـسهـر شووشهـی لامپا دانا

بهـرهـو گـهـهـنگاوی خـشکرد

گـهـهـسهـنگهـری شـشـگـهـهـنه

نووسینهـکانی وومهـتی کـلیش بزهـی واتادارن) ل: 80

ئهـو کات شیعر شـهـوهـی خهـیاـی میکانیکی وهـردهـگرـت، ئهـگهـر لهـ
جووـهـکردنـکی ههـمیشهـییدا فـرمهـهـکرا بـت، دهـقی: (خهـیاـی میکانیکی)
ئهـو دهـقانهـن بهـ ههـموو لایهـکدا نهـست و ههـستی ناھـشیاری بـاوهـ
پـدهـکهـن، چهـندان وـنهـی جـراوجـری خهـیاـ دروستدهـکهـن، پاشان
دهـگـهـنهـوهـ چهـقی مهـبهـست (ناوهـهـکی دهـق)، ئهـو مهـبهـستهـ ئهـوهـیهـ،
ناوهـهـکی پان و بهـرینهـ، هـیچ نیشانکار و نیشانکراوـکیش تـیدا
جـگـای نا بـتهـوهـ، تانوپـیهـکن لهـ یهـکتردا جیابوونهـتهـوهـ و بهـدواـی
یهـکترکـشکردن ناگهـهـن، تهـنیا خهـیاـبینیهـ دهـتوانـت وزهـی شاعیر

بهره و ئه و مه دایه ببات، شاعیران تـیدا له خولگه یه کی کراوه ی فره جه مسهر مانا دروستده کهن و ده یانخه نه ناو بهرگی خه یا هـکانیان. ئه ندازه ی بنیادنانی ده ق لای: (سه باح هـنجدهر) پلانداهـ ئی پـشوه خته ی بـ نه کراوه، هـسته وخـ و سرووشنامـ ز ده چـته ناو که شوه وهای شیعر و دـخ بـ خـشکردنی خه یا ده هـخسـنـت، پشتبه ستن به و چرکه ئیلهام به خشانه ی له گه خـی ده یبه ن بـ ووبهری سه رگهرمی و که که هـبوون و خرـشانندی ناخ و هـهـاویسانی هه سته کان، ئه مه ش له لایه ک بارکی پـزه تیغه، شاعیری قاـبداـ ئی لـ پهره رده نه بووه، شیعر نووسـکی حازربه دهستی لـده رناچـت، له لایه کی دیکه شوه بارکی نـگه تیغه، زـرجار خه یا هـکان ده یگه هـننه وه ناو ئه و بواره خه یا هـاوییه ی چه ند جارکی دیکه له هه مان شوـندا وـنه ی نزیک به وـنه کانی پـشووی لـچنیوه، بـیه فـرمی هه ندک له خه یا هـکانی به یه کتری ده چن و هه مان مـرکی شیعی کـنی پـوه دیارده بـت. له جیاتـی: (کاکه ی فه للاح) ههر ناوکی دیکه شی دانا بایه، هیچ له وـنه ی خه یا هـ شیعییه که ناگـگـت.

(خه یا ی کراوه، وه ک ده قی کراوه (النص المفتوح) وایه، له و ساتانه ی شاعیر ده یه وـت که رسته کانی بنیادی خه یا هـ شیعییه کانی به که رسته ی هونه ری دیکه ده و هـمه ند بکات، په یوه ندیکردن و سنووردارکردنی سرووش و سـزی ببه زـنـت و بچـته ناو خولیا و هـز و ویستـکی هونه ری شیعی تازه وه، خـی بـ ناو مـرگـکی سه وزتر و تهـتر بخزـنـت و چـژ بگـگـت، په نا بـ پاشخانه هـشـبیرییه که ی ده بات، ده بینین ده ست بـ خه یا ی میوزیکی و گـرانـگوتن و تابلـکـشان و شانـگهری و فیلم سازی ... تاد) 8. ده بات، چه مکی مه عریفه گه راییه که ی هاوکاری ده کات، به و که رسته نه ده چـته ناو خولگی خه یا ی نوـ بـ هـنانه کایه ی وـنه ی شیعی نوـ.

جار هه یه ههر یه ک له و هونه رانه به جیا سوودی لـوه رگرتووه له مه زانندی شیعر کیدا، جاریش هه یه چه ند هونه رـک پـکه وه له دروستکردنی په یوه ندیه خه یا هـیه کانیدا ئاوـته ی یه کتری ده کات و په لکه زـینه یه ک له هونه ر له شـوه ی خه یا ی شیعی له فه زای داهـنان و فانتازیادا پـکـت. نموونه له شیعی: (دـته نگی) ده بینین له وـنه شیعی: (حه مدی) شاعیردا زـر جوان په لده هاوـت بـ: (کاوـس ئاغا) ی لاوکبـژ و له دوو وـنه ی شیعر و هونه ری گـرانی و لاوکبـژیدا تابلـیه کی (وـژه یی-هونه ری) ده خوـقـنـت، هـسته دوو وـنه ی خه یا ی له یه کتر جیان له ووی ناوه هـکدا، به هـام ده قـکی کراوه ی بـ فه زای شیعره که هـخساندووه. جـگای که رسته ی هونه ریشی تـدا ببـته وه و په نجه ره ی ده قه که ی به سه ر پشته وه واـاکردووه.

(هەر ځایګایه و ځایګایه کی به دواووه یه
 و ځایګایه ده تګه یه نه ته قوو ځایګایه
 دواوای له دایکبوونی حه مدی
 خوځن له ناخی چ ځایګایه ژا
 زهوی به شه ونم ته ځایګایه بوو
 ځایګایه نیوهی ته مه نی به دیار زهویه وه ځایګایه وست ځایګایه و داده م ځایګایه
 شته ځایګایه بدز ځایګایه ته وه
 نه ید ځایګایه زییه وه
 له ځایګایه اوا بووندا د ځایګایه نګییه کانی به دی ده کات
 هەر ک ځایګایه د ځایګایه نه ځایګایه ځایګایه
 خانمی شاعر و هولو ځایګایه و نه وای کو ځایګایه ستانان ځایګایه ځایګایه ده ملاو ځایګایه ننه وه
 کاو ځایګایه س ئا غاش م ځایګایه ته تم له مهرګ ځایګایه و ه رده ګر ځایګایه
 ګو ځایګایه له داستان ځایګایه ا بګرم
 شک ځایګایه ی خدا له ده وروپشتم ئا ځایګایه که هه ځایګایه دراو
 سه بهری به سهر برینی قوربا نییه کاند ده ک ځایګایه شته
 چاوی ځایګایه ب ځایګایه داری و نه سره وتن دنیای پیشاندام) ل: 90

له چرکه ی ه ځایګایه شپاری و ځایګایه ل ځایګایه کتر ازاندنی خه یا ځایګایه کانی، ده چ ځایګایه ته باری
 ئاګایه و هه سترګدن به ده ورو بهری، ځایګایه لاوانه وهی ځایګایه ی له همر
 ګریمان ه کی د ځایګایه شکاندنی، په نا ځایګایه شاعر و هولو ځایګایه و کو ځایګایه ستانان
 ځایګایه ځایګایه ده بات، (ګاستن باشلار 1884 – 1962 له بیرد ځایګایه زه ی (فانتازیای
 شو ځایګایه) دا ګوتوویه تی: (شو ځایګایه په یوه نډییه کی ځایګایه استه و ځایګایه ی باری سایک ځایګایه ل ځایګایه ژي
 و نووسر ده رده خات، ځایګایه شو ځایګایه نه ی هه میسه هه رده کات له ناویدا به
 خه یا ځایګایه، یان له ځایګایه استیدا بژیت و هه میسه فیکر و زهینی له سهره و
 ځایګایه شیده و ځایګایه) که (هولو ځایګایه ر) ی شاری شاعیره، ځایګایه مه بهو مانایه د ځایګایه ت،
 خه یا ځایګایه ځایګایه ووی ئاګایه و وشارییش ده یګر ځایګایه ته وه، هه موو خه یا ځایګایه ځایګایه ته نیا
 وه هم و سهراب ځایګایه کی ته مومر او ی نییه، به ځایګایه کو ه ځایګایه کار ځایګایه کی زیندووه له
 (ت ځایګایه فیلیا – Topophilia) که هه میسه ګه ځایګایه انه وه یه ځایګایه به ځایګایه ځایګایه نه ی
 له ده ورونتدا به نه مری ده م ځایګایه ننه وه) 9.
 زمانه ی خه یا ځایګایه له ده قدا:

(مالارم) ده یګوت: (من به قه ځایګایه پ ځایګایه ایینی (زمان) م، ځایګایه م ده پار ځایګایه زم.
 هەر وه خته ځایګایه ژه نګوژار بنیشت، ګه ځایګایه انه وهش ځایګایه به کاره ځایګایه نانی زمانه ی ه ځایګایه ز
 ده رګای قه ځایګایه پ ځایګایه ایینه که مه) 10. زمان له ناو کایه ی شاعر دا ځایګایه ځایګایه ی ه ځایګایه ز
 و دره وشانه وهی دا ه ځایګایه نان و هاوسه نګ ځایګایه اګرتنی هه موو بنه ما و مهرجه کانی
 شاعر نمایشده کات، ګرینګی و کاریګه رییه که ی له ده غده غه دانی
 خه یا ځایګایه دا فراوانتر و چوست و چالاګتر په رده ست ځایګایه نه ت، ځایګایه یه وروژاندنی

خەيا، بەھزبوون و پاراوترکردنی زمانی لښو به دهستدات، به ئەزموون سەلمندراوه، تا زمان کاریگهريه پزەتيفه کانی بکەونه کار، شيعر توانای خنوکردنهوێ له وشه و دهستهواژه و هه ما و زانسته زمانيه کان به گشتی، دهوهمه ندر ده دات و کارا تر دڅ ب نه شو نهای پش و کارت کردن له نووانياندا گهرمتر ده دات. هه ده قکی هونه ریی به (شيعر) هوهش، دوو ئاست پشکه شده کات. يه که م: ئاستی هه واه به خشی. دووهم: ئاستی هه ما به خشی.

ئهوێ دووهميان به نااسته وڅ ووماي زمان ده کات، بهرگڅ له ته م و دیده ناا شنی پيشانده دات. ئه و هه ما گه راييه، شرڅه و شیکردنهوێ دهو دات، هه موو جارڅ به ئاسانی ناگه يته ئه و اده يه بتوانیت کده کانی هه ما کان بکه يته وه، سحری سحر بازه که به تا بکه يت، به يه له ده قی هه ما به خشی، خو نهر هه ند کجار هه خنه گرانی ش، دوو چاری سه رڅ شه نا تگه يشتن له مانای هه ما کانی ناو و نه شيعريه کان ده بن، به کجار يش هه دمه و به دحا ييبوون ده گاته دڅی به زاری و دهسته څگرتن له گه ان به دوای مانا به خشین، فڅ دانی سه رتا پای ده قه که.

زمان له ده قی: (سه د و يه کشه وه) دا، به هيچ کڅڅ له سه ر شوه و زمان ی هه واه دانه څڅ راوه و هيچ څسته يه ک خه بهر و هه واه ی له گه څ خ ی نه هه ناوه، به څکو ده قکی هه ما به خشی پهاوپه له سه راسيمه و سه رسو مان و ته مومڅ و هه ندي ئا څڅ ئا څڅ زی به زه خره فه هه ما نه خش څندراون، خو نهر به سانای ناگه نه مه راميان به ده سته کو تنی مانا کان، مه گه ر خو نهری مه شکردوو و زیره ک و څڅ شنبير نه دات. وشه کان سادهن، څسته کان دیارن، به نام که ده گاته ق ناغی کام بوونی و نه ی شيعری، هه ما کان ده بنه له مپه ر له به رده م و وویی و دوو دیوی و نه کان و جڅ رڅ له نا و وویی له کردنهوێ کده کانی (هه ما) قورسه کان دروستده دات.

ئه مه ش خه سا هت و بنه مای شيعری نوڅ خوازی و هه نه نده زمانه وانیه کانه تی. (ئه دڅ نیس) پهاويه: (شيعر گه ان و څڅ يشتن کي هه ميشه يه به ناو نادياريدا) 11. گه ان و که شفکردنی شيعری هه ما گه ر و پ سه رسو مان و نيگه رانی، پويستی به پاشخان و گه نجينه يه ک له (خه ون) هه يه تا سه فه ری ناو زمان و بنيادی ده قکی هه څ چنراو له زمان ی سه رده ميانه و جيهان بينی و تڅ وانینی تڅ له هه مز و به ها پشکه و تووه کانی خه ونه هاوچه رخه کان بکه يت.

له ناو ده قی سه رکه و توودا، زمان له خيدا کرده ی تڅ کدان و سه رله نوڅ دروستکردنهوێ زمانه که يه تی، دڅ زينه وێ کانزای به نرخ، گه انی دوو رو درڅی ناو خا ک و څڅ و څڅ ده ریا کانی پويسته، به يه به

خوځنهري ئاسايي خوځندنه وهی ئه مځړه ده قانه ئه رکه و هه ند ڪجاريش
قڙه ون.

نموونه ی ئه و ځه شيعرييانه ی خوځنهري ئاسايي، يان ځه نگې زړ ڪ له
شاعيران و ځه ځنه گراني ئاسايي نه توانن هه رچی بکه ن و چ څړ ڪ له
مانا کاني به ده سته ځنن، نمونه:

(زينده وهر ڪ له ژړ زه وی ها ته دهر)
هه وایه کی پاراوی هه ځمزی و به چاو نزایه کی نو اند
سوپاس ب ځ نی ځ شې په ځه ځلکه
نه یه ځشت ئه ستړه ته ماشای ئه و ئاده میانه بکات
در ځيان به ده میه وه کردووه) ل: 103

ت به رانه ر تابلې په کی ته جړیدی ئا ځ ځ سکاو به چه ندان ځه نگی ت ځ و
ه ځ مای سهیر و ه ځ و سکا چي به ناویه کترې وه ستاوی، ده ب ت ئه و
(زينده وهر) ه چي ب ت له ژړ زه وی ها تووه ته دهر؟ باشه ب ځ نی ځ شې
(په ځه ځلکه) چ په یوه ندی به وانه وه هه یه، که در ځيان له گه
(ئسته ځره) دا کردووه؟ ئم هه موو پرسپاره ئا ځ ځ زانه، ب ځ وه ځام له
م ځ شکی خو ځ نه ردا ده خول ځ نه وه، ناتوانن و ځ نه یه ځ خه یا بکه ن، که ل ځ
نزيك بن و له مانا به خشيپه که ی ت ځ بگه ن.

(د ځ شاد مهربواني زه نگو ځ په کی به دهر گای هه وشه وه کرد
له سهر پشته ئاسن ځ کی سارد نووسی

هه بوو

نه بوو

هه یه و نیپه

تا بووت ژوور ځ کی تاریکه

چاوم نوقاند و له د ځ ځ مدا ب ځ شو ځ ځ کی دوورم ځ وانی
شو ځ ځ ڪ بای په ځه پرچی هه وری له سهر ده موچاوی هه ځ دایه وه
ڪ ځ ځ گه ی گه نم گه وره بوو) ل: 99

ته نیا ئه وانه ی ئا گاداری چیر ځ کی گرتن و زيندانیکردن و پاشان
کپکوشتن و گ ځ ځ غه ریبي: (د ځ شاد مهربواني) ن، ده زانن ئم چه ند و ځ نه یه
هه کایه تی له ناوچوون و قوربانیدانی شاعیره که ده گ ځ ځ ځ ته وه، ئه ویش له
ڪ ځ مانی و ځ نه کان ده خو ځ ندر ځ ته وه، ئه گینا گه نج و خو ځ نه ر ځ کی وه چه ی
ئم ځ ځ، که شت ځ له باره ی سهر کرده نه ته وه یه کانمان نازانن، چ ځ ن لم
ده قه بگه ن. کا ت ځ ځ سته و پاشان و ځ نه کان ه ځ نده ته جړیدین زهین و
م ځ شک مان دووده کهن، وه ځ نه وهی له به رانه ر پارچه یه ځ له (وشه ی
یه کترې) دامابن و ه ځ ما کانیان پ ځ شپته ځ نه کړت.

له بهرانبهر ئه مه شدا، خ ده ب ت ئه وهی بیه و ت له واقعی شیعی نو خواز حا یی ب ت، ئه وه ندهش زانیاری هه ب ت. خو نندنه وهی ئه م ج ره ده قانه، سه لیه و وریایی و مه عریفه گه راییه کی سه رتا پایی ده و ت: (شیمس هینی) گو توویه تی: (خ شیعر ده ب ت هه ند ك گرانی و ته مومژاویکردنی له گه ب ت، خ شیعر خو نندنه وه یشتن ك نییه له بیابان، به كوه هه زنانه به سه ر لووتكه) 12.

هه رگیز مه به ست له دانانی (وشه) له ستهی شیعی، مانا به خشی و چ ژ و گوزارشتکردن نییه، به كوه به دوای استی و په نهانه کان، له سیمای گشتی شیعره کانی شاعیری: (سه د و یه کشه وه) دا ده بیندر ت وهك شاعیره سوریا لیسته کان مامه ی هزر و زمان و بنیادنانی شیعی ه چا و کردووه، فیکر و بابه تی گوزارشتهی ئازاد و زمانی قه تیس و کورتب ی له سته و ده ستگرتن به ز ر به کارنه ه نانی وشه، لادان له کلتووری سواو و گو نه دان به بنه ما و هوشته ك مه یه تییه ب ماناکان و ف دانی پرسیار ب ناو فهزایه کی کراوهی فره هه ند و شیکاری، بایه خدان به ئازادییه فیکرییه کان و نو خواز گه راییی له زمان و م د ل کی نو له دا شتنی بنیادنانی چه مکی شیعی و سه ر ك شیی له خه یا و ه ها کردن له خه ون و گه ان کی ب وچان به دوای افه ی تازه ب شیعر و هه گه انه وه له و ك نه سیما سواوانه ی نیو سه ده یه شیعی کوردی به ناوی تازه گه راییی و هاوچه رخییه تی له بنه مای هونه ریی شیعر دا گ ه پانه که یان ق رخکردووه، ئه مهش له خ ا چکه ناگرت و چه که رهش ناکات، به ره ه میش به ده سته وه نادات، ئه گه ر چه ند ه کار کی ده روونی و امیاری و ك مه یه تی و ئایینی ب ناو ئه و سه ر ك شیه یان په ل ك ش نه کرد ب ت. کاتی خ ی: (ئه ندری بریتن) دامه زر نه ری شیعی سوریالی له ئه نجامی ب زار بوون له هه موو شت کی باوی جیهان، یاخی بوو، وهك مه ل کی دیل له قه فهس به ده ست نا ئازادی و دیلی و ك شه که ه که بووه کانی مر ق، ب یاریدا ئیراده ی به ه زبکات و وزه و ه ز له سرووش وه ربگرت و دژی ق رخکاری و لاساییکردنه وه و پووچییه کانی ناو م شکی مر قی ك ن بجه نگ ت و قه فهس بشك ن ت، فیکری ه ها و زمانی نو بپشکو ن ت، له شیعی: (نه ترسان) گوزارشت کی ز ر نزیك له م ب چوونانه ی، که ده یه و ت و نایان بکات، به پا پشتهی (زمان) کی نو شایسته ب نو نه رایه تی ب چوونه کانی و سه رکه وتنی سه ر ك شیه پیر زه که ی، که تا سه ر ئ س ك باوه ی پ ه ناوه و له خو نیدا هه یساوه:

(له سه ر یهك له تهخته کانی باخچه ی گشتی هه ول ر

که شک ی پ غه مبه رانم به ج ه شت

ب ئه وهی وره و ه ز و توانا بده مه پیاو کی د شکاو

ده به ست 14. به و ل کدانه وه یه (جان ک ه ن) ب ت، زمان له شاعر دا مه مله که تی تایبه تی خ ی ه یه، نو نهری له دهره وه نییه و خ ی ه موو شت که و پرسیارگه ل کی نه پراکتیکانه و نه تی ریزانه شه، ده ب ت ه شمه ند به دوای سیما و اتاییه کانی بگه ب ت و هوت ب ت گه یشتن بد ز ته وه.

شاعر: په یوه نندیه کی ناوه ندی به (زمان) ه یه، که ئه مه یان استییه که نا کر گومانی بخه ینه سهر، به ام ه ستیاری و ترسناکییه که زیاتر له وروژاندنی (خه یا) دا شاردراوه ته وه.

ئه نجام:

1- له ک شاعری (سه د و یه ک شه وه) دا س میتف ر له خه یا گه رای ی شاعیر دا خه م نراون:

أ- نموونه ی خه یا کی مه عریفی و ل ژیک ی.

ب- نموونه ی خه یا کی ت اما ناوی و خه ونبین.

ج- نموونه ی ت که او بوون کی هه ردوو نموونه ی سه ره وه، کات ک ت وانین ک له قوو ای و اقعیعینیدا هه ده هنج ت.

2- (خه یا) لای شاعیر ته نیا توخم کی بنچینه یی پ کهاته ی شاعر نییه، (هه و ن) ی سه ره کی دروستبوونی شاعره کانییه تی، ب خه یا کردن له ناو کایه ی شاعر دوورنه که وتوو ته وه، ئه م حا ته ده گمه نه له ناو شاعری نو خوازی کوردیمان، که شاعیر ک هه نده خه یا او ی تا ئه و سنووره ی خه یا ی بوو ب ته (هه ما) ی شاعرنووسینی و هه ما کانییش هه گری شیکردنه وه ی مانا گه ل کی فراوان و هه ه ند و قوو ایی (ئامازه) ی فره جه مسهرن.

3- زمانی له پ ناو فراوانکردنی کایه ی خه یا ه کانی به ج ر ک به کاره ناوه، وه ک دووانه یه کی میتافیزیکی شانیان داوه ته شانی یه ک ب سه رکه وتنی بنیادی ده ق له فهزای نا ه شیاریی و نا هه ستییدا، تا ئه و په ی سنووری کام بوون کی پ له واتا و سه رسامیی و جوانیی.

4- پانتایی (خه یا) هاوته ریب بووه له گه ه زی (زمان) ب کارا کردن و هه مه ج رکردنی ایه و هه ه نده کانیان، به د نیاییه وه ده توانم ب م: ئه م ک شاعره سه راسیمای خه یا ی هه نده ده و هه مه نده، له ئه ده بی کوردیمان نموونه ی شاعر کی نو خوازی زیندوو، ده کر ت تو ژینه وه و باس و خواسی ز رتری له باره وه بکر ت.

کا نوونی دووه می 2020 هه ول ر

په راو نه کان:

- 1- جراف طولي، (أهمية التخیل في الحياة)، [ژنامہ می مکہ، [ژئی 18/ یه نایه ری/ 2018، ل. 10
- 2- هه مان سه رچاوه.
- 3- محمد أبو زيد، [ژنامہ می (الشرق الأوسط)، ژ 14841، له 17/ یلی/ 2019.
- 4- بومالي حنان، (عبدالوهاب البياتي و تجليات الحداثة الشعرية)، ل14، ط. 1
- 5- غاستون باشلار (جماليات المكان) وهرگ[انی غالب هلسا، خانه می الجاحظ ب[اوکردنه وه، به غدا 1980، ل. 136
- 6- د. شاکر عبدالحمید، (الخیال من الکھف الی الواقع الافتراضي)، عالم المعرفة، الکویت، ل. 182
- 7- خیری منصور، (محمود درويش عودة الشعر الضال)، منبر ثقافي عربي، [ژئی 15/9/2019.
- 8- خزعل الماجدي، (العقل الشعري)، النالیا للدراسات والنشر، ل. 377
- 9- د. شاکر عبدالحمید، (الخیال من الکھف الی الواقع الافتراضي)، عالم المعرفة، الکویت، ل. 182
- 10- خیری منصور، (محمود درويش عودة الشعر الضال)، منبر ثقافي عربي، سايته ئه ليکتر[نی www.alaraby.co.uk، [ژئی 15/9/2019.
- 11- سامي مهدي، أفق الحداثة وحداثة النمط، بغداد، ل. 166
- 12- شاکر لعبی، الشعر عند شيموس هيني، مجلة بين النهرين، العدد 124، ص. 57
- 13- د. عبدالواحد لؤلؤة، (البحث عن معنى) دراسات نقدية، المؤسسة العربية، بیروت، ص. 112
- 14- رشید أمديون، (شعرية السؤال ودلالاته)، سايته ئه ليکتر[نی www.alquds.co.uk، [ژئی 25/8/2019.

سه رچاوه کان:

- 1- دیوانی سه باح [ه نجه در، بهرگی دووهم، سا[ی 2018، چاپخانه می تاران، تاران.
- 2- غاستون باشلار (جماليات المكان) وهرگ[انی غالب هلسا، خانه می الجاحظ ب[اوکردنه وه، به غدا 1980.
- 3- خزعل الماجدي، (العقل الشعري)، النالیا للدراسات والنشر، سورية.
- 4- د. شاکر عبدالحمید، (الخیال من الکھف الی الواقع الافتراضي)، عالم المعرفة، الکویت.
- 5- جراف طولي، (أهمية التخیل في الحياة)، جريدة مكة.

- 6- محمد أبو زيد، جريدة (الشرق الأوسط)، عدد 14841.
- 7- بومالي حنان، (عبدالوهاب البياتي و تجليات الحداثة الشعرية).
- 8- خيري منصور، (محمود درويش عودة الشعر الضال)، منبر ثقافي عربي، الموقع الإلكتروني www.alaraby.co.uk
- 9- سامي مهدي، أفق الحداثة وحداثة النمط، بغداد، ط.1
- 10- شاكر لعبي، الشعر عند شيموس هيني، مجلة بين النهرين، العدد 124.
- 11- د. عبدالواحد لؤلؤة، (البحث عن معنى) دراسات نقدية، المؤسسة العربية، بيروت.
- 12- رشيد أمديون، (شعرية السؤال ودلالاته)، الموقع الإلكتروني www.alquds.co.uk